

Валентина Кисельова,

завідувач відділу історичного краєзнавства
Державної історичної бібліотеки України

Лідія Вовк,

головний бібліограф Державної історичної бібліотеки України,
канд. іст. наук

Бібліотечне краєзнавство в контексті підготовки бібліотечно-інформаційних кадрів України

Кушнаренко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підручник – К. : Знання, 2007. – 502 с. – (Вища освіта XXI століття).

Здобуття Україною незалежності стало могутнім стимулом відродження краєзнавства як сфери науково-практичної діяльності та громадського руху, активному розвитку якого сприяють бібліотечні установи. Бібліотечне краєзнавство є пріоритетним напрямом діяльності державних бібліотек України регіонального і місцевого рівнів, які мають діяти в тісній співпраці з іншими бібліотеками та документно-комунікаційними структурами регіону для повного й оперативного задоволення краєзнавчих інформаційних потреб користувачів.

Нинішній етап розвитку вітчизняного бібліотечного краєзнавства ознаменований його поступальним сходженням на орбіту сучасного цивілізаційного простору, реальною орієнтацією на загальноєвропейські та світові цінності з одночасним збереженням і розвитком власних багатих традицій, національно-культурної і територіально-культурної ідентичності. Відомо, що європейське і світове бібліотечно-інформаційне співтовариство насамперед зацікавлене в отриманні оригінальної україн-

нознавчої та краєзнавчої інформації, головними фондоутримувачами якої є бібліотеки нашої країни. Тобто, інтеграція вітчизняної бібліотечної галузі у світовий інформаційний простір значною мірою залежить від якості та доступності краєзнавчих продуктів і послуг бібліотек України власної генерації.

За цих умов стратегічного значення набуває змістовне й організаційне вдосконалення краєзнавчої діяльності бібліотек України, що посилює суспільну значущість фундаментальної підготовки нової генерації вітчизняних бібліотечно-інформаційних кадрів, висуває нові вимоги до її належного теоретико-методологічного та методичного забезпечення.

Важливим кроком у цьому напрямі став підручник професора Харківської державної академії культури, доктора педагогічних наук Н. М. Кушнаренко «Бібліотечне краєзнавство», підготовлений до друку видавництвом «Знання» у 2007 році. Безумовно, це позитивно з багатьох поглядів.

Передусім, сучасна бібліотечна освіта України і країн близького зарубіжжя ще не має достатнього теоретико-методичного забезпечення цього напряму наукового мислення. Існуючі посібники, зазвичай, не висвітлюють системної суті бібліотечного краєзнавства, обмежують його зміст та структуру окремими аспектами. У рецензованому підручнику українського автора бібліотечне краєзнавство вперше розглянуто як системну сферу науково-практичної діяльності, яку складають п'ять взаємопов'язаних підсистем: практика (краєзнавча діяльність бібліотек різних типів і видів); наука (краєзнавче бібліотекознавство та краєзнавче бібліографознавство); освіта (підсистема підготовки і підвищення кваліфікації фахівців у галузі бібліотечного краєзнавства); управління (регулювання та організація краєзнавчої бібліотечної діяльності на різних рівнях її інституалізації – від усеукраїнського до конкретно-бібліотечного); преса (закономірності концентрації та розсіювання інформації з бібліотечного краєзнавства в цілому й краєзнавчої діяльності бібліотек зокрема).

Необхідно відзначити, що вихід друком такого унікального та якісного підручника – подія, оскільки його підготовлено в закладі, де наукове розроблення цих питань, щоправда, переважно в бібліографічному аспекті, ведеться з початку його існування. Автором підручника є людина, котра присвятила дослідженню цього кола проблем багато років наукової та викладацької діяльності, яку характеризує авторитетність і плідна багаторічна співпраця з провідними українськими та зарубіжними науковцями і фахівцями в галузі бібліотечного краєзнавства, зокрема, зі співробітниками краєзнавчого відділу Державної історичної бібліотеки України. Характерною особливістю в цьому аспекті є вдале використання в посібнику теоретичних набуток наукової школи професора Н. М. Кушнарєнко та інших учених і практичних розробок спеціалістів цієї бібліотеки – осередку бібліотечного краєзнавства, що його досліджують, надають методичну допомогу регіональним книгозбірням з різних питань краєзнавчої бібліотечної діяльності. Зазначимо, що у тексті підручника, його передмові, іменному покажчику, списку рекомендованої літератури можна віднайти посилання на прізвища авторів та назви бібліотечних установ, які відіграли значну роль у системному розвитку бібліотечного краєзнавства, започаткуванні його інноваційних напрямів в умовах інформаційного суспільства.

Підручник вирізняється стрункою, продуманою

структурою викладення матеріалу. Це об'ємне видання складають десять ґрунтовних розділів і п'ятдесят підрозділів. Зміст і структура навчальної книги повною мірою відповідає логічній послідовності вивчення дисципліни: від визначення наукового статусу краєзнавства як науково-практичної діяльності та теоретико-методологічних засад бібліотечного краєзнавства, його місця в системі краєзнавчих та бібліотечно-бібліографічних знань, розкриття основних етапів його виникнення і розвитку через розгляд сутності та сучасних напрямів краєзнавчої діяльності бібліотек до визначення перспективних тенденцій оновлення і реформування бібліотечно-інформаційної освіти в краєзнавчому контексті.

Важлива перевага рецензованого видання – органічне поєднання академічного енциклопедичного підходу, глибокого наукового змісту та доступності викладу матеріалу. Підручник добре відпрацьований у методико-дидактичному плані, містить чіткі й зрозумілі дефініції, структурно-логічні схеми, ґрунтовні списки літератури, іменний і предметний покажчики. Глибина висвітлення матеріалу вдало поєднується з доступністю мови викладення. Кожен розділ посібника завершується завданнями для самоконтролю, збагачуючи пізнавальний потенціал книги, стимулюючи творчу активність читачів.

Це підручник нового покоління, спрямований на формування вмінь та навичок самостійної творчої діяльності; сучасного бібліотечно-інформаційного світогляду; глибокого розуміння системних взаємозв'язків, що існують у бібліотечному краєзнавстві; інноваційної поведінки та розвитку креативного потенціалу особистості. Він характерний оригінальним авторським підходом до висвітлення навчального матеріалу, глибоким опрацюванням фундаментальних теоретичних і методологічних питань, історії та сучасних проблем краєзнавчої діяльності бібліотек України і світу, постійною увагою до освітянських проблем, пов'язаних із підвищенням якості підготовки фахівців для краєзнавчої сфери бібліотечної діяльності.

Слід констатувати, що підручник «Бібліотечне краєзнавство» відповідає всім вимогам класичної університетської освіти, має вагому наукову, методичну і практичну цінність та заслуговує на серйозну увагу студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, науковців, практичних бібліотечних працівників, усіх, хто цікавиться історією та сучасними проблемами бібліотечного краєзнавства в добу інформатизації та глобалізації суспільства.